

יולי 23

צרכנות נבונה

יחידת הוראה לכיתות ג'-ד'

הנושא: הגברת מודעות לאורח חיים בר קיימא

מפתחת היחידה

ריקי שמעוני, בית הספר יצחק בן צבי, הרצליה

מידע כללי

מפתחת היחידה: ריקי שמעוני, בית ספר בן צבי, הרצליה

תאריך פיתוח היחידה: מאי 2023

תחום הדעת: שפה, אומנות, מדעים, חשבון

שכבת גיל: שכבות ג'-ד'

זמן מוערך ללמידה: 10 מפגשי לימוד

הנושא הנלמד: הגברת מודעות לאורח חיים בר קיימא

מושגים מרכזיים: צרכנות נבונה, חמשת העקרונות לצרכנות נבונה, אורח חיים בר קיימא, אזרחות פעילה

סביבת הלמידה: כיתה, מרחב בית הספר, חדר מייקרים / אמנות

שיקולי הדעת בבחירת הנושא

רציונל למורה ורצף הלמידה:

בשנת 2015 נקבעו [17 יעדים כאג'נדה עולמית לפיתוח בר קיימא עד שנת 2030](#).

ביחידה זאת נתמקד ביעד 3 - בריאות טובה ורווחה אנושית כדי להבטיח חיים בריאים ולקדם רווחה לכולם בכל הגילים.

מטרות כלליות:

- לעודד צרכנות נבונה שתוביל לאורח חיים בר קיימא באמצעות חמשת ה-"R" העקרונות המומלצים לצרכנות נבונה (Refuse, Reuse, Reduce, Recycle, Repair)
- לקדם קשר מיטבי של תלמידים עם הסביבה והקהילה שבה הם חיים.
- לחנך לאזרחות פעילה באמצעות כלים שיאפשרו לתלמידים להרגיש מסוגלות להשפיע ולשפר את הסביבה שבה הם חיים.
- ללמד את התלמידים איך לחיות באופן מקיים, כמו: שימוש חוזר, חיסכון בנייר, חיסכון בצריכת החשמל בבית הספר - התייעלות אנרגטית, חיסכון בצריכת מים, הפרדת פסולת ומחזוריים שונים.

● **חינוך לערכים - e education & values**

היחידה תעודד סקרנות ופעולה ביחס לצרכנות נבונה ואורח חיים בר קיימא.

● **אקדמיה - a academy**

צרכנות נבונה ואורח חיים בר קיימא הם סוגיה המזמנת חקר רב ממדי מנקודת מבט אקטואלית, מדעית וחברתית. תהליכי ההוראה והלמידה במהלך היחידה יכללו חקר ופעולות אינטגרטיביות בשלושה תחומי דעת:

- **שפה:** תרגול מיומנויות אורייניות בהקשר לטקסטים וסרטונים בנושא צרכנות נבונה
- **אומנות:** יצירת תוצרים מחומרים משימוש חוזר ומיחזור
- **מדעים:** לימוד חמשת העקרונות של צרכנות נבונה

● **קהילה - c community**

התלמידים יפתחו מודעות להשפעה של הרגלי הצריכה שלהם ויגלו אחריות ומחויבות לצמצום הצריכה, שימוש חוזר ומיחזור; התלמידים יפתחו מודעות לבעיות אקולוגיות הנגרמות מהתנהגות של האדם; תהליכי ההוראה למידה יעוררו מוטיבציה להתנהגות אחראית כלפי הסביבה. התלמידים יעודדו מודעות באמצעות תוצרים.

● **חדשנות ויזמות - h high tech**

התלמידים יתרגלו מיומנויות של זיהוי בעיה ופתרונה, חקר אינטרדיסציפלינרי, הפקת תובנות והסקת מסקנות באמצעות: קריאה, צפייה בסרטונים והפקת התוצרים; התלמידים יחקרו את הרגלי השלכת הפסולת בביתם ויסיקו מסקנות; התלמידים יתנסו בעמידה מול קהל ועבודה בקבוצות.

משאבי הלמידה

חומרי למידה וחומרי עזר:

מצגת מלווה: [צרכנות נבונה - הגברת מודעות לאורח חיים בר קיימא](#) מצורפת גם בנפרד באתר

תוצרי הלמידה:

- טבלת מעקב אחרי השלכת פסולת ביתית
- כרזות לעידוד צרכנות נבונה
- מחזיקי מפתחות עם חמשת העקרונות לצרכנות נבונה
- יצירות מחפצים ממוחזרים

תכנון שיעורים/מפגשי לימוד

- מפגש לימוד 1: מבוא - מהי צרכנות נבונה?
- מפגש לימוד 2: Refuse - סירוב
- מפגש לימוד 3: Reduce - הפחתה
- מפגש לימוד 4: Reuse - שימוש חוזר
- מפגש לימוד 5: Repair, Recycle - תיקון ומיחזור
- מפגש לימוד 6: טבלת מעקב אחרי פסולת ביתית
- מפגש לימוד 7 (כפול): "פראייר מי שמבזבז..." הכנת כרזה
- מפגש לימוד 8 (כפול): יצירת מחזיק מפתחות עם חמשת העקרונות לצרכנות נבונה

שיעורים נלווים אפשריים:

- **מולדת:** מערכת שידורים לאומית- כיתות: ג' מולדת - שיעור בנושא [צריכה וקיימות](#).
- **אומנות/חדר מייקר:** הכנת בובות מגרביים- שימוש חוזר. ניתן גם להכין פרחים מבקבוקים וצביעה בצבעים אקריליים. [איך ליצור בובת תיאטרון - בובת גרב](#)
- **חשבון:** קניה ומכירה של מוצרים (פתיחת חנות במסדרון).

תכנון מפגש לימוד 1

מבוא: מהי צרכנות נבונה?					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: אוצר מילים, מושגי יסוד בנושא	צרכנות צרכנות נבונה	לכתוב על הלוח את המילה 'צרכנות' שאלות אפשריות: האם אתם מכירים את המילה? האם אתם מכירים מילים נרדפות או מילים קשורות? האם אתם צרכנים?	התלמידים ידונו בשאלות: מהי צרכנות? מיהו צרכן? התלמידים יתרגלו את השימוש בעקרונות הבסיס של הצרכנות הנבונה: השוואת מחירים, בדיקת פרטי המוצר והמבצע וכן התחשבות במגבלת תקציב.	פתיחה
20 דקות	חינוך לערכים: אחריות לסביבה, התבוננות רפלקטיבית על ההרגלים והפעולות האישיות שהתלמיד וסביבתו עושים לסביבה		התלמידים יקשיבו לסיפור " שירה החסכנית " (עמ' 6-7) התלמידים ידונו בסיום הסיפור: - האם יש משהו שאתם הייתם מוכנים לחסוך כסף בשבילו כמו שירה? - למה כדאי לחסוך כסף? - למה לא כדאי לקנות בכסף שיש לנו את הדבר הראשון שרואים?	תרגול, יישום והערכה	
15 דקות				התלמידים יצפו בסרטון משימת בלשות בסופר ויבצעו את המשימה	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 2

סירוב-Refuse					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: לימוד מושגי יסוד	סירוב	המצגת המלווה - שקופית 5	התלמידים יכירו את העיקרון הראשון של צרכנות נבונה: סירוב	פתיחה
30 דקות	אקדמיה: תרגול מושגים, הסקת מסקנות חינוך לערכים: אחריות לסביבה, התבוננו רפלקטיבית על ההרגלים והפעולות של התלמידים			התלמידים יצפו בסרטון מתחילים לחשוב ירוק- צרכנות נבונה וידונו בקשר בין סירוב לצרכנות נבונה	תרגול, יישום והערכה
5 דקות	כתיבה			התלמידים יכתבו במחברותיהם במילים שלהם את עיקרי הדברים שנלמדו בשיעור	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 3

הפחתה – Reduce					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
20 דקות	אקדמיה: מושגי יסוד, שכנוע, הבעת דעה, חשיבה ביקורתית	הפחתה	המצגת המלווה - שקופית 6-7	התלמידים יכירו את העיקרון השני לצרכנות נבונה: הפחתה התלמידים יתרחשו סיטואציה ויתנסו בה: קבוצה של תלמידים יוזמת מבצע הנקרא "ענקים". הקבוצה משכנעת את כל תלמידי בית הספר והמורים שלא לצרוך מוצרי חלב (כולל את כל מעדני החלב) הנמכרים באריזות קטנטנות, אלא רק באריזות גדולות	פתיחה
20 דקות	חינוך לערכים: אחריות לסביבה, התבוננות רפלקטיבית על ההרגלים והפעולות היומיומיות			התלמידים יתנסו במשימת "עשו חישוב" (שקופית 6) https://finance.walla.co.il/item/3186302 התלמידים יצפו בסרטון וידונו בהרגלי הצריכה שלהם רגע של התבוננות.... (שקופית 7)	תרגול, יישום והערכה

תכנון מפגש לימוד 4

שימוש חוזר - Reuse					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: לימוד מושגי יסוד בנושא	שימוש חוזר	שקופיות 8-9 המצגת המלווה	התלמידים יכירו את העיקרון השלישי לצרכנות נבונה: שימוש חוזר התלמידים ידונו במה ניתן להשתמש שוב ובמה לא?	פתיחה
30 דקות	אקדמיה: לימוד, הסקת מסקנות חינוך לערכים: אחריות לסביבה, התבוננות רפלקטיבית על ההרגלים והפעולות היומיומיות		התלמידים ידונו באירוע על החפירות הארכיאולוגיות (שקופית 8) ויחשבו מה כדאי לעשות? התלמידים ילמדו מהו שימוש חוזר ויתרונותיו ויכירו את השימוש החוזר בישראל התלמידים יצפו בסרטון צרכנות נבונה – הרגלי צריכה וידונו בקשר שבין צרכנות נבונה לשימוש חוזר התלמידים יחשבו מה ניתן לשנות בהרגליהם בעקבות מה שלמדו?	תרגול, יישום והערכה	
5 דקות			התלמידים יכתבו במחברותיהם במילים שלהם את עיקרי הדברים שנלמדו בשיעור	רפלקציה וסיכום	

תכנון מפגש לימוד 5

תיקון ומחזור – Repair, Recycle

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
5 דקות	אקדמיה: מושגי יסוד בנושא, הסקת מסקנות	תיקון שימוש חוזר	שקופיות 11-14 המצגת המלווה	התלמידים יכירו את העקרונות הרביעי והחמישי של צרכנות נבונה: (תיקון ומחזור) וידונו בהם. התלמידים ידונו מה ניתן לתקן ומתי ניתן לתקן?	פתיחה
20 דקות	חינוך לערכים: אחריות לסביבה, התבוננות רפלקטיבית על ההרגלים והפעולות	מחזור		התלמידים יצפו בסרטון: לפני שקונים שמים לב לפרטים : https://www.youtube.com/watch?v=Ne6LEL0ehOk התלמידים ישיבו על השאלות: מה למדו מהסרטון? מה הקשר בין צרכנות נבונה לשני העקרונות? כיצד ניתן לשנות הרגלים?	תרגול, יישום והערכה
20 דקות				התלמידים יבצעו משימה באופק בנושא צרכנות נבונה התלמידים יכתבו במחברותיהם במילים שלהם את עיקרי הדברים שנלמדו בשיעור	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 6

טבלת מעקב אחרי פסולת ביתית

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
			להנחות את המשימה לפני השיעור כדי שניתן יהיה לסכם את הנתונים בשיעור	התלמידים ימלאו את טבלת המעקב אחרי הפסולת הביתית (שקופית 19)	משימה מטרימה
5 דקות	אקדמיה: חקר, מיון, הכללה, השוואה, סקר, התבוננות, שאילת שאלות, הסקת מסקנות	חמשת העקרונות		התלמידים ידונו בשאלה מה ואיך הרגישו כאשר ביצעו את המעקב אחרי הפסולת הביתית?	פתיחה
30 דקות	מיומנויות רפלקטיביות			התלמידים יעבדו את ההרגלים שלהם על פי טבלת המעקב, ימיינו, ישוו ויסיקו מסקנות התלמידים ישיבו האם וכיצד הם יכולים להפחית את כמות הפסולת שהם זורקים?	תרגול, יישום והערכה
10 דקות				התלמידים יציעו רעיונות כיצד ינסו להפחית את כמות הפסולת שלהם?	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 7

"פראייר מי שמבזבז" ... הכנת כרזה

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: תרגול מושגי יסודי שנלמדו	חמשת העקרונות	שקופיות 26-27 המצגת המלווה	התלמידים יצפו בסרטון פראייר מי שמבזבז התלמידים יזהו בסרטון התנהגויות המתקשרות לצרכנות ואת המסר המרכזי שמועבר בו בקשר לצרכנות נבונה ואחראית. (שקופית 26) התלמידים ידונו בשאלות הקשורות בהתנהגות צרכנית לא אחראית בעקבות הסרטון (שקופית 27)	פתיחה
40 דקות להכנת תוצרים	חינוך לערכים: אחריות סביבתית, פרואקטיביות קהילה ויזמות: פעולה יצירתית עם כתיבת מסר		שקופית 28 המצגת המלווה	התלמידים יתחלקו לקבוצות ויכינו כרזה עם מסר לקהילה בהקשר של צרכנות נבונה	תרגול, יישום והערכה
	מיומנויות של עמידה בפני קהל וקבלת משוב		מצורף מחוון לכרזות	התלמידים יציגו את הכרזות במליאת הכיתה ויקבלו משוב	רפלקציה וסיכום

מחווון לכרזות - קריטריונים להערכה (מפגש 7)

הערכה	אחוז	קריטריונים להערכה	משקל יחסי	הממד
	8%	הכותרת מעוררת עניין ומשקפת את הנושא. מתחת לכותרת מופיעים שמות התלמידים, שם ביה"ס, הכיתה ושם המורה	8%	כותרת
	5%	הנושא המוצג מדגיש היבטים מדעיים בכימיה	60 %	הצגת הנושא
	20%	ההסבר הכימי מקיף ונותן את מכלול ההיבטים הרלוונטיים לשיש הכרזה. מונב להתייחס בהסבר המדעי לבסיס הכימי של התופעה. לשם כך צריך להתייחס למבנה החומלנוסאטאולניסוחים כימיים של תגובות. אם אפשר, כדאי להסביר את התופעה ברמה החלקיקית		
	5%	ההסברים כתובים בשפה מדעית תקינה ונכונה		
	5%	המושגים המדעיים מוסברים בבהירות ובדיק מדעי		
	5%	הנושא מוצג על פני הכרזה ברצף הגיוני		
	5%	נעשה שימוש במקורות מגוונים (לפחות שלושה). רישום המקורות מופיע במפורש בכרזה		
	5%	כתיבה בעברית תקינה		
	10%	מוצגת בפירוט הרלוונטיות של הנושא ליישומי הכימיה בחיי היומיום ו/או לתעשייה ו/או לדילמות ערכיות באופן מעמיק ומקיף		
	5%	הכרזה מעוצבת בצורה מעניינת, נקייה, יפה ונעימה לעין	10%	אסתטיות
	5%	הכיתוב והאיורים בגודל מתאים הנראה לעין ממרחק שני מטר		
	10%	מופיעים איורים / תמונות / גרפים להמחשת הכתוב	15%	אמצעים ויזואליים
	5%	בצמוד לכל אמצעי ויזואלי קיים כיתוב המתאר אותו		
	7%	מקורי / חדשני / בעל מסר או משלב תחומים	7%	יצירתיות
	100%			סה"כ

תכנון מפגש לימוד 8

יצירת מחזיק מפתחות עם חמשת העקרונות לצרכנות נבונה

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות				התלמידים יסכמו את חמשת העקרונות לצרכנות נבונה ואת מושגי היסוד שלמדו ותרגלו	פתיחה
80 דקות	חינוך לערכים: אורח חיים בר קיימא קהילה ויזמות: פעולה המכוונת לקהילה הקרובה והרחוקה כדי לעורר את תשומת ליבם לנושא =		להיערך מראש לחומרים וציוד: <ul style="list-style-type: none">• בשבלונה של כף רגל• מחזיק מפתחות• חרוזים שונים• שרשרת (קונים לפי מטר בחנות לחרוזים)• סיכה עם טבעות קטנות• טבעות ממתכת• תליונים שונים שפיץ פלייר / פלייר אף ארוך	התלמידים יכינו על פי הנחיות: <ul style="list-style-type: none">• לכתוב על הרגל את חמשת העקרונות לצרכנות נבונה• לחתוך חתיכת שרשרת בעזרת קאטר• להכניס טבעת בקצה השרשרת• לחבר את קצה החוט לטבעות ובעזרת הפלייר מועכים כדי לסגור• להשחיל את הרגל• להשחיל תליונים בקצה השני של החוט לסגור בעזרת פלייר	תרגול, יישום והערכה סיכום

דוגמאות לתוצרים

